

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

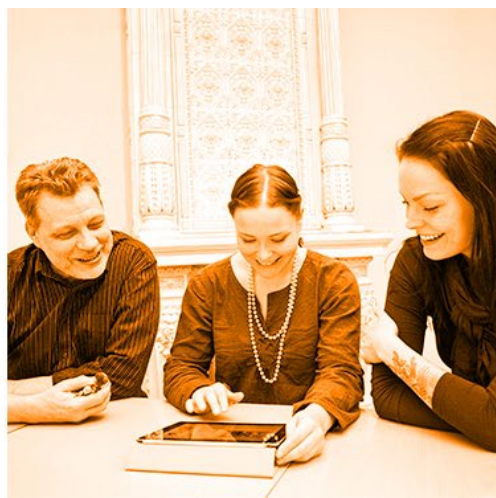
Tämä on rinnakkaistallenne.

This is a self-archived version of the original article.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä /

To cite this article:

Šaššā ^} ĘP aē } æ(2019). Š\ cā dA~ [!c^} Ęcācā } Ácašš æ\\ ā [āā^} Á
æ āā|āā~ [iā [lē|b•cāb} Á@ à:āāÁ[ā ā cā| * āā æĘP~ [iā [č d ā ~•
Hĭ (F), 5ĭ -ĭ G

Nuorten, valtion vai markkinoiden asialla? Nuorisojärjestöjen hybridit toimintalogiikat

Lektio, Hanna Laitinen

Millaisia ovat suomalaiset nuorisojärjestöt ja mihin niitä nykypäivänä tarvitaan? Onko sillä ylipäänsä mitään merkitystä, että nuorille vapaa-ajan toimintamahdollisuuksia tarjoavat kunnallisten ja muiden julkishallinnollisten toimijoiden sekä yritysten rinnalla juuri järjestöt? Tällaisia kysymyksiä olen pohtinut viimeiset vuodet väitöstutkimusta tehdessäni.

Aloitan vastausten etsimisen historiasta, joka ulottuu kauas. Kristilliset yhdistykset, raittiusyhdistykset ja nuorisoseurat järjestivät nimittäin nuorisotoimintaa jo 1800-luvulla, ja 1900-luvun alkupuolella Suomen lapsille ja nuorille toimintaa alkoivat suunnata myös muun muassa partioliike, 4H-liike, poliittiset liikkeet ja esimerkiksi Nuoren Voiman liitto, jonka piiriin syntyi lukuisia osastoja ja harrastuspiirejä.

Nuoren Voiman Liiton jäsenten yhdyssiteenä on palava isänmaanrakkaus, uuttera, kehittävä, harrastuksellinen työskentely, luja toverihenki ja viattomalle ilolle, leikeille ja urheilulle avoin mieli.

Ote *Nuori Voima* -lehden kirjoituksesta koskien liiton perustamista 1.3.1920 (Nuoren Voiman Liitto 2018).

Tekstiotteen kuvaama 1920-luvun kaltainen ponteva isänmaallisuus ei ollut tuon ajan nuorisojärjestöissä mitenkään poikkeuksellinen ilmiö. Päinvastoin, nuoriin kohdistuva ja nuorten oma järjestötoiminta liittyi kiinteästi yhteiskunnassa muutoinkin pinnalla olleisiin pyrkimyksiin rakentaa ahkeraa, sivistynyttä ja toinen toistensa kanssa toimeen tulevaa suomalaista kansakuntaa. Tämä isänmaallinen kasvatustavoite näkyi järjestöissä vahvana vielä sotien aikana ja niiden jälkeen. (Nieminen 2012.)

1900-luvun alkupuolen järjestöt olivat tyypillisesti osa kansanliikkeitä, joiden suuruus näyttäytyi jäsenmäärissä. Ympäri Suomen perustettiin runsaasti paikallisia nuorisoyhdistyksiä, osastoja, harrastuspiirejä, seuroja ja lippukuntia (Siisiäinen 1988). Ei ehkä ole liioiteltua olettaa, että tällä laajalle levinneellä ahkeruutta, sivistystä ja tervehenkisyyttä edistävällä työllä oli osansa siinä, miten Suomi nousi köyhästä maatalousmaasta rikkaiden länsimaiden joukkoon. Ainakin voidaan todeta, että järjestöjen työ rakensi pohjaa nuorisotyölle ja nuorisopolitiikalle, jotka siirtyivät vuosisadan jälkipuoliskolla asteittain ensisijaisesti kuntien ja valtion vastuulle. Kaiken kaikkiaan varhaisilla nuorisojärjestöillä oli muun suomalaisen kansalaisjärjestötoiminnan rinnalla suuri merkitys nuorisotyön ja laajemmin hyvinvointivaltion rakentamiselle eikä voi kuvitella, että lopputulos olisi ollut samanlainen, jollei järjestöjä olisi ollut. Kiitos menneille järjestöaktivisteille!

Monia noina aikoina perustettuja järjestöjä on edelleen hengissä. Vuosikymmenten saatossa ne ovat sopeutuneet moniin yhteiskunnallisiin muutoksiin ja uudistaneet toimintatapojaan vastatakseen yhteiskunnan ja nuorten kansalaisten muuttuviin tarpeisiin

ja kiinnostuksen kohteisiin. Yksi tutkimushaastatteluissani¹ usein kuvattu muutos oli suurten liikkeiden ajanjakson päätyminen 1970-luvulla. Tuolloin kiinnostus kansanliiketyyppiseen toimintaan väheni ja nuorille tarjoutui yhdistysrientojen lisäksi myös monia muita vapaa-ajan mahdollisuuksia: viihteelliset ja kaupalliset palvelut alkoivat lisääntyä eikä aina tarvinnut edes lähteä kotoa minnekään tekemistä etsimään, kun yhä useampaan kotiin tuli televisio. Kiinnostus järjestöjen toimintaa kohtaan ja samalla myös järjestöjen jäsenmäärät lähtivät selvään laskuun. Toinen samaan suuntaan vaikuttanut muutos koskee ihmisten suhdetta aatteellisuuteen tai ideologisuuteen. Osa haastattelemistani järjestöjohtajista näet kertoo, että aatteellisuus ja etenkin politiikkaan viittaavat aatteet ovat 1970-luvun jälkeen muuttuneet kokoavasta voimasta pikemminkin rajaavaksi tekijäksi, joka sulkee osan nuorista ulos.

Varmaan yksiä semmosia merkittäviä seikkoja – tätä ei oo varmaan missään todistettu, mut mun mielestä se menee aika lailla yksin sen kanssa – että 70-luvulle asti [niin meidän] kuin muidenkin poliittisten nuorten kesäpäivät oli valtavia tilaisuuksia, siis yli 10.000-päisiä yleisöjä. Ja niitten hiipuminen alkoi samaan aikaan kuin Ruisrock, Ilosaarirock, Provinssirock on perustettu.

Järjestöjohtajan haastattelu, poliittinen nuorisojärjestö

Aika näytti siis ajavan aatteellisten, kansanliikkeisiin perustuvien järjestöjen ohi oman lapsuuteni ja nuoruuteni aikoina 1970-luvulla ja 1980-luvun alkupuolella. Tämä pakotti vanhat järjestöt tarkistamaan toimintojaan. Muutos näkyi selvästi myös siinä, millaisia uusia yhdistyksiä noihin aikoihin perustettiin. Itse olin perustamassa Pohjola-Nordenin nuorisoliiton paikallisosasto Keravalle vuonna 1984. Samaan aikaan muut ikätoverini ja meille silloisille nuorille hyvää tarkoittavat aikuiset perustivat eniten kulttuuriin, liikuntaan ja muuhun virkistytymistoimintaan liittyviä yhdistyksiä (Siisiäinen 1988). Väitöstutkimukseni kohdejoukossa yksi tyypillinen tällä ajalla syntynyt valtakunnallinen nuorisojärjestötyyppi onkin harrastusyhdistysten kattojärjestö, jonka tehtävänä on edistää lasten ja nuorten paikallisia harrastusmahdollisuuksia, harrastuksen tunnettuutta ja ohjaajien osaamista. Harrastusjärjestöjä perustetaan runsaasti edelleen ja niissä on yhteensä sekä paljon jäseniä että aktiivista toimintaa (Siisiäinen & Kankainen 2009). Sen sijaan Keravan Pohjolan-Nordenin nuorisoliiton paikallisosasto poistettiin viime vuonna yhdistysrekisteristä, koska sen katsottiin olevan kuollut.

Tähän mennessä esimerkkeinä mainitsemani nuorisojärjestöt ovat rakenteeltaan jäsenyyteen perustuvia järjestöjä. Niiden olemassaolon idea perustuu siihen, että kansalaisten joukossa on yhteisen mielenkiinnon kohteen jakavia ihmisiä, jotka liittyvät järjestöön jäseniksi. Tutkimieni nuorisojärjestöjen joukossa näkyy, että 1970-luvun jälkeen alkoi asteittain yleistyä myös toisenlainen tyyppi, tehtävälähtöinen järjestö, jossa jäseniä on joko hyvin vähän tai ei ollenkaan. Osa näistä onkin rekisteröitynyt säätiöiksi. Tällaisten nuorisojärjestöjen perustamisen herätteenä on havainto jostakin nuoria koskevasta ongelmasta tai tarpeesta, johon tartutaan vapaaehtoisten ja ammattilaisten yhteistoimin, joskus lähes kokonaan ammattilaistyönä. Toisin kuin perinteisiin kansanliikkeisiin

¹ Haastattelin järjestöjohtajia 17 valtakunnallisessa nuorisojärjestössä. Tässä lektiossa näkyvät haastatteluotteet ovat peräisin noista haastatteluista. Olen poistanut haastatteluotteista ylimääräisiä apusanoja ja persoonallisia ilmauksia luettavuuden lisäämiseksi ja anonymiteetin säilyttämiseksi.

pohjautuvissa nuorisjärjestöissä, näiden järjestöjen toiminta ei siis ole lähtöisin jäsenistöstä eikä kohdistu ensisijaisesti jäseniin vaan muihin nuoriin. Järjestön talous ei näin ollen myöskään perustu jäsenmaksuihin, vaan muunlaiseen varainhankintaan julkisista ja yksityisistä lähteistä, usein myös esimerkiksi maksulliseen harrastustoimintaan ja muiden palvelujen myyntiin.

Jos se nuoren osallisuus alkaa vaikka sieltä, että se alkaa netissä seuraamaan meitä, alkaa sitten käymään joskus kommentoimassa meidän keskusteluja, seuraavaksi pyytää meidän tarroja ja liimailee niitä jonnekin, tulee sitten käymään jossain meidän iltatapahtumassa, juttelee siellä meidän [vapaaehtoisten] kanssa ja päättää ilmoittautua, et hän olis kiinnostunut. Niin siitä on aika pitkä matka siihen, että on kiinnostunut siitä järjestötoiminnasta. Että järjestötoiminnan ongelma ehkä on se, että monet järjestöt lähestyy jäsenyys edellä. Sehän on aika sitouttavaa tavallaan, se on aika kynnys.”

Järjestöjohtajan haastattelu, sosiaalisen vahvistamisen järjestö

Alussa esitin kysymyksen, millaisia suomalaiset nuorisjärjestöt ovat. Tutkimuksessani laskin, että vuonna 2015 päätoimisia valtakunnallisia nuorisjärjestöjä – eli nuorten omia järjestöjä tai ensisijaisena tehtävänä nuorisotoimintaa tekeviä valtakunnallisia nuorisjärjestöjä – oli Suomessa yhteensä 109. Näistä 20 on aloittanut toimintansa jo ennen vuotta 1950 ja 25 on perustettu 2000-luvulla, joten joukossa on sekä jo hyvin vanhoja että uusia järjestöjä ja monia siltä väliltä. Ikänsä lisäksi järjestöt ovat myös muutoin hyvin monenlaisia ja monet historiakuvaukseni piirteet näkyvät niiden joukossa edelleen. Niinpä vaikka isänmaanrakkaus, ututtera harrastuksellinen työskentely ja toverihenki edustavat monen mielestä menneen maailman ihanteita ja vanhojen liikkeiden aatteetkin saattavat kalskahtaa nuorten korviin vanhentuneilta, ei aatteellisuus ole kokonaan kuollut – ei edes puoluepolitiikka, sillä 2000-luvullakin on perustettu neljä valtakunnallista poliittista nuoriso- tai opiskelijajärjestöä. Lisäksi suurin osa järjestöistä perustaa toimintansa edelleen jäsenlähtöisyyteen eivätkä kaikkien järjestöjen jäsenmäärät edes ole kovin pieniä: Suomen suurimmaksi nuorten vapaaehtoisjärjestöksi julistautuneella Suomen Partiolla on nettisivujensa mukaan 65.000 ja 4H-liitollakin omien nettisivujensa mukaan yli 50.000 jäsentä. Samalla paikkansa pitää kuitenkin myös se, että monet järjestöt kuvaavat toimintansa perustuvan järjestön oman aatteen tai ideologian sijaan yhteiskunnassa hyvin yleisesti hyväksytyille arvoille, osalla järjestöistä on hyvin vähän jäseniä tai ei lainkaan ja jotkut järjestöistä toimivat hyvin työntekijävetoisesti jopa niin, että niiden toimintatavat ovat hyvin lähellä yritystoimintaa.

Valtakunnalliset nuorisjärjestöt ovat siis periaatteiltaan, tavoitteiltaan ja nuorille tarjoamiensa jäsen- tai muiden osallistujaroolien suhteen moninaisia. Samalla ne ovat hyvin samankaltaisia siinä, millaisin tavoin ne ovat vuosituhannen alkupuolella muokanneet toimintatapojaan vastatakseen toimintaympäristön ajankohtaisiin muutoksiin ja odotuksiin. Esittelen näistä tavoista kolme.

Ensimmäinen tapa on toiminnan ammattimaistaminen. Ammattimaistamisella voidaan pyrkiä vastaamaan taloudenhallinnan ongelmiin, rahoittajien vaatimustason nousemiseen, jäsenmäärien laskuun, ratkaistavien yhteiskunnallisten ongelmien monimutkaisuuteen tai yhdistystoiminnan hallinnollisten perusasioiden ylläpitämiseen, joihin voi olla vaikea löytää vapaaehtoisia. Ammattimaistaminen voi tarkoittaa sekä ammattilaisten lisääntyvää

palkkaamista että ammattimaista työskentelytapaa. Siihen liittyy monesti myös toiminnan tehokas organisointi, usein yritysmaailmasta tuttuja käsitteitä ja välineitä käyttäen.

Silloin kun minä tulin tänne, ryhdyttiin tuotteistamaan toimintaa. Olipa se nimi mitä tahansa, niin tuotteistamista se kuitenkin oli, vaikka se [viittaa] ehkä enemmän tuonne elinkeinoelämän puolelle ja bisnekseen... Me organisoitiin nämä työt aivan eri tavalla kuin aikaisemmin ja lähdettiin tämmöiseen vahvaan kehittämiseen. Ajateltiin, että on hankala myydä mitään, jos ei ole tuotetta. Ja nykyajan viestintä edellyttää, että pystytään määrittämään selkeästi, että mitä se toiminta oikein on.

Järjestöjohtajan haastattelu, vapaa-ajan järjestö

Toinen usein toistuva kuvaus järjestötoiminnan nykytilanteesta on tarve sopeutua siihen, että toiminta on ”muutoksessa elämistä”: pysyvien toimintamuotojen sijaan tai niiden rinnalla tehdään paljon myös projektimaista ja eri rahoituslähteitä yhdistävää toimintaa, mikä edellyttää jatkuvaa kehittämistä ja dynaamista otetta toimintaan sekä uusien ideoiden ja uusien rahoituslähteiden etsimistä. Vaikka järjestön perustehtävää pidetäänkin haastatteluissa pääsääntöisesti muuttumattomana, monien toiminta laajenee sellaisiin suuntiin, mihin milloinkin on rahoitusta saatavilla tai sellaisiin toimintoihin, mistä joku ulkopuolinen taho on valmis palveluna maksamaan.

Kolmanneksi jäsenmäärien väheneminen, projektimaisuuden korostuminen ja uusien ideoiden ja rahoituslähteiden etsiminen ovat johtaneet siihen, että järjestöjen toimintaa on avattu uusille kohderyhmille ja etsitty uudenlaisia yhteistyökumppaneita. Vain harvat järjestöt kohdistavat toimintamahdollisuuksiaan enää vain jäsenilleen, sen sijaan tapahtumia viedään kouluihin, palveluja tarjotaan myös ei-jäsenille ehkä eri hinnalla, ja erilaisissa projekteissa toimintaa kohdistetaan jollain tapaa erityisasemassa oleviin nuoriin. Projekteja tehdään usein yhteistyössä monenlaisten muiden toimijoiden kanssa ja myös yritysyritys yhteistyö on tavallista. Verkostojen rakentaminen ja suhteiden luominen sekä luottamuksen ylläpitäminen nousevat tärkeiksi tavoitteiksi.

Luottamushan on se pohja, jolle tämmöinen toiminta rakentuu ihan joka suuntaan. Kunta, luottaako se meihin kumppanina, luottaako ne järjestöt, kenen kumppaneita me ollaan, luottaako rahoittajat, luottaako vapaaehtoiset, luottaako työntekijät, ihan joka suuntaan.

Järjestöjohtajan haastattelu, sosiaalisen vahvistamisen järjestö

Tämä katsaus antaa toisen vastauksen alussa esittämäni kysymykseen siitä, millaisia suomalaiset nuorisjärjestöt ovat: Monet niistä ovat ainakin omien kuvaustensa mukaan hyvin nykyaikaisia organisaatioita. Ammattimainen, asiantunteva, kehittämisorientoitunut, tehokas, tuloksekas ja hyvin johdettu toiminta ovat tyypillisiä odotuksia järjestöjen lisäksi myös julkishallinnollisille toimijoille ja yrityksille nykyaikana. Samaan tapaan kuin edellisen vuosisadan alussa myös nykyhetken järjestöt ovat siis omaksuneet yhteiskunnassa yleisesti arvostettuja periaatteita ja muokanneet ne osaksi toimintaansa, mikä näyttää johtavan lisääntyvään samankaltaisuuteen julkisten ja yritysyritysyritys organisaatioiden kanssa. Tämä korostaa toisen alussa esittämäni kysymyksen merkitystä: Onko sillä ylipäänsä enää 2010-luvulla mitään merkitystä, että nuorille toimintamahdollisuuksia tarjoavat juuri järjestömuotoiset toimijat?

Tutkimani nuorisojärjestöt ovat organisaatiomuodoltaan rekisteröityneitä yhdistyksiä tai säätiöitä. Ne ovat siis osa kolmatta sektoria, jolle tyypillisenä on pidetty kansalaisten liittymistä vapaaehtoisesti yhteen tekemään jotain yhteisesti tarpeellisenä, kiinnostavana tai tärkeänä pitämäänsä asiaa. Kuten edellä kuvasin, järjestöt ovat olleet vahvoja tekijöitä suomalaisen yhteiskunnan kehityksessä vaikuttamalla niin nuorten kansalaisten sivistykseen kuin hyvinvointivaltion rakentamiseen sellaisin tavoin, joihin ei pelkän koulukasvatuksen tai edustuksellisen demokratian tarjoamien vaikuttamiskanavien saati yritystoiminnan kautta olisi päästy. Samalla ne ovat mahdollistaneet nuorten kansalaisten aatteellista ja yhteiskunnallista osallistumista erilaisin tavoin ja tehneet tilaa nuorten näkemyksille ja niiden viestittämiselle muuhun yhteiskuntaan.

Ovatko tällaiset kolmannen sektorin erityiset ominaisuudet sitten kadonneet nuorisojärjestöistä? Vastaus on: eivät ole. Ne eivät ole kadonneet – ainakaan kokonaan eivätkä ainakaan kaikista järjestöistä. Itsestään selviä ne eivät kuitenkaan ole.

Tämä osallistava toiminta, me on koko ajan tehty töitä sen eteen, että jos tehdään nuorten toimintaa, niin nuoret on itse suunnittelemassa ja päättämässä siitä. Ei tehdä valmista pakettia nuorille ja sanota, et tässä olisi, me on nyt teille suunniteltu tällainen kiva juttu, et tulkaa mukaan. Vaan että se lähtisi myös sieltä nuorista itsestään, että he kokee sen ahaa-elämyksen, että tällaista voitais kokeilla ja tehdä. Se vaatii enemmän valmistelu-aikaa, mutta on myös hyvin antoisaa kaikin puolin.

Järjestöjohtajan haastattelu, vapaa-ajan järjestö

Merkittävässä osassa valtakunnallisia nuorisojärjestöjä kaikki tai lähes kaikki jäsenet ovat edelleen nuoria ja nuoret myös päättävät kaikesta toiminnasta. Osa muistakin järjestöistä kiinnittää kovasti huomiota siihen, että nuoret pääsisivät suunnittelemaan, päättämään ja vastaamaan järjestön toiminnasta tai jostain sen osasta. Tätä kautta ne tarjoavat nuorille moninaisia yhteisöllisen toiminnan, mieluisan harrastamisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Toisaalta, kuten edellä kuvasin, nuorisojärjestöt omaksuvat ympäröivässä yhteiskunnassa vallitsevia ja muun muassa sote-uudistuksen ja valinnanvapausajattelun myötä edelleen vahvistuvia, ammattimaisuutta korostavia ja markkinaehtoisia ajattelutapoja laadukkaasta toiminnasta ja palvelutuotannosta, jollaisten toteuttamiseen tarvitaan yleensä koulutettuja ja palkattuja ammattilaisia eikä nuoria vapaaehtoisia.

Väitöskirjani keskeinen johtopäätös on, että valtakunnallisten nuorisojärjestöjen kuvauksissa toiminnastaan ja sen perusteluista voidaan erottaa kuusi institutionaalista logiikkaa; valtiologiikka, markkinalogiikka, ammattikunnan logiikka, yhteisölogiikka, demokratialogiikka sekä aate- ja altruismilogiikka. Nämä logiikat heijastelevat yhteiskunnassa vallitsevia säännöstöjä, arvostuksia, odotuksia ja ymmärryksiä. Ne eroavat sen mukaan, millaisia päämääriä ja toimintatapoja niihin liittyy sekä kenelle niiden mukaisesta toiminnasta ollaan vastuussa. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, pidetäänkö toiminnassa ensisijaisena julkisen sektorin asettamia tavoitteita, pärjäämistä markkinoilla vallitsevassa kilpailussa, vapaaehtoista yhteisöllistä toimintaa, aatteellista työtä, toisten auttamista tai yhteiskuntaan vaikuttamista.

Yhteistä valtakunnallisille nuorisojärjestöille on, että ne osoittavat toiminnassaan useampia kuin yhtä näistä logiikoista. Sen sijaan eroja näyttää olevan siinä, miten nämä logiikat painottuvat järjestöissä.

Kys: Mitä edellyttää, että tuo tulevaisuus voi olla totta?

Vast: Monta asiaa. Tarkkuutta, hyvin tehtyä työtä, maineenhallintaa. Pitää tehdä järjellä ja sydämellä. Se vaatii, että on ennakkoluuloton ja tekee uusia avauksia mahdollisten uusien rahoittajien suhteen. Että tarjoaa aina yhteistyön mahdollisuutta eikä ole vain pyytämässä rahaa. Pitää ymmärtää se logiikka, että ainakin jos puhutaan jostain kaupallisesta toimijasta, niin vääjäämättä ne kysyy, että *what 's in it for me?* Ja siihen pitää olla vastaus.

Järjestöjohtajan haastattelu, sosiaalisen vahvistamisen järjestö

Tutkimukseni olennainen väite on, että järjestöt osoittavat perustavanlaatuisia erityisyyttä suhteessa julkisiin toimijoihin ja yrityksiin, jos toimintaa keskeisesti määrittävinä logiikkoina näyttäytyvät joko yhteisölogiikka, demokratialogiikka tai aate- ja altruismilogiikka. Nämä logiikat tekevät järjestöissä mahdolliseksi sellaiset toimintatavat, joita julkiset organisaatiot ja yritystoimijat eivät omien toimintalogiikoidensa rajoittamina pysty tuottamaan. Näiden logiikoiden mukainen toiminta myös tarjoaa nuorille mahdollisuuksia ottaa erilaisia aktiivisia ja päätöksentekijän rooleja sekä muokata järjestöjen toimintaa omanlaisekseen.

Meillä on tärkeää, että nuoret itse päättävät ja toteuttavat omaehtoista toimintaa. Me täältä toimistolta voidaan ehdottaa asioita, mutta me ei olla niitä, jotka tekee niitä päätöksiä, vaan siis hallitus ja valtuusto koostuu nuorista. Ja myös nämä meidän toimintaryhmät on itseohjautuvia, et siellä ei ole mitään työntekijää pyörittämässä ryhmää.

Järjestöjohtajan haastattelu, aktivistijärjestö

Tutkimukseni kohdistui nuorisojärjestöihin ryhmänä, ei yhteenkään yksittäiseen järjestöön. Siksi en voi väittää mitään siitä, miten löytämäni logiikat yksittäisten järjestöjen sisällä näkyvät ja suhtautuvat toisiinsa. Väitöskirjani sisältääkin ajatuksen, että nuorisojärjestöjen olisi hyvä pysähtyä miettimään, millaisia logiikoita niissä noudatetaan ja millaisessa suhteessa logiikat ovat toisiinsa. Tämä auttaisi järjestöjä selvittämään itse itselleen, mitä niille organisaatioina tarkoittaa ja erityisesti mitä merkitystä nuorille on sillä, että ne ovat juuri kolmannen sektorin järjestöjä. Hyvä on, jos myös nuorisojärjestöjen rahoittajat miettivät, miten niiden asettamat rahoituskriteerit vaikuttavat järjestöjen työn painotuksiin ja ovatko vaikutukset yhteiskunnan elinvoiman ja kansalaistoiminnan tulevaisuuden kannalta suotuisia.

Lähteet:

- Nuoren Voiman Liitto 2018. Nuoren Voiman Liiton historia. Helsinki: www.nuoreuvoimanliitto.fi/liitto/historia. Luettu 28.10.2018.
- Nieminen Juha 2012. A Finnish perspective: features of the history of modern youth work and youth organisations. Teoksessa Coussée F. et al. (toim), The history of youth work in Europe, Volume 3, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 65–74.
- Siisiäinen Martti 1988. Nuorisojärjestöt itsenäisessä Suomessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja. Nro 43.

Siisiäinen Martti & Tomi Kankainen 2009. Järjestötoiminnan kehitys ja tulevaisuuden näkymät Suomessa. Teoksessa Suomalaiset osallistujina. Katsaus suomalaisen kansalaisvaikuttamisen tilaan ja tutkimukseen. Oikeusministeriö. Julkaisu 2009/5, 91–138. Helsinki: Oikeusministeriö.